

ถ้านักเรียนสังเกตจะพบว่า ดอกของพืชแต่ละชนิดมีรูปร่าง ขนาด สี กลิ่น ตำแหน่งของเกสรเพศผู้และเกสรเพศเมีย แตกต่างกัน ลักษณะต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนมีผลต่อการถ่ายเรณูของพืชทั้งสิ้น

ดอกของพืชบางชนิดมีอับเรณูและยอดเกสรเพศเมียอยู่ในตำแหน่งที่เอื้อให้เรณูสามารถสัมผัสหรือตกลงบนยอดเกสรเพศเมียได้โดยตรงซึ่งไม่ต้องอาศัยพาหะหรือตัวกลางใด ๆ ช่วยในการถ่ายเรณู ดอกของพืชบางชนิดที่มีเกสรเพศผู้และเกสรเพศเมียอยู่ในดอกเดียวกันแต่อยู่ห่างกัน เช่น เกสรเพศผู้มีตำแหน่งอยู่ต่ำกว่าเกสรเพศเมีย หรือพืชบางชนิดมีดอกที่มีเกสรเพศผู้และเกสรเพศเมียอยู่ต่างดอกหรือต่างต้นกัน จึงจำเป็นต้องมีพาหะหรือตัวกลางช่วยให้เกิดการถ่ายเรณู ซึ่งพาหะเหล่านี้อาจเป็นสัตว์ เช่น แมลง นก ค้างคาว หรือเป็นสิ่งไม่มีชีวิต เช่น ลม น้ำ ดอกที่มีสัตว์เป็นพาหะมักจะมีสีหรือมีกลิ่นดึงดูดความสนใจให้สัตว์เข้ามาหา และยังมีสิ่งที่ให้ประโยชน์กับสัตว์นั้นด้วย เช่น น้ำหวาน หรือเรณูที่สัตว์ใช้เป็นอาหารได้ เพื่อทำให้สัตว์จดจำและกลับมายังดอกของพืชชนิดนั้นอีก นอกจากสีและกลิ่นแล้ว ลักษณะ รูปร่าง และขนาดของดอกยังสัมพันธ์กับชนิดของสัตว์ที่เป็นพาหะช่วยถ่ายเรณูอีกด้วย ดังภาพที่ 1 ส่วนดอกที่มีลักษณะ รูปร่างไม่สะดุดตา ไม่มีทั้งสี กลิ่น หรือน้ำหวานเพื่อใช้ดึงดูดสัตว์ จึงมักอาศัยลมหรือน้ำเป็นตัวกลางในการถ่ายเรณู ดอกของพืชเหล่านี้ส่วนใหญ่มีขนาดเล็กแต่มีอับเรณูขนาดใหญ่ยื่นโผล่พ้นดอกออกมา อาจมีก้านชูอับเรณูที่ขยับสั่นไหวได้ง่ายเมื่อปะทะกับลม ทำให้เรณูปลิวไปกับลมได้ง่าย ดังภาพที่ 2 นอกจากนี้มนุษย์สามารถถ่ายเรณูให้พืชได้โดยใช้วิธีที่หลากหลาย เช่น การใช้พู่กันแตะเรณูหรือใช้ปากคีบคีบเรณูมาป้ายหรือวางบนยอดเกสรเพศเมีย

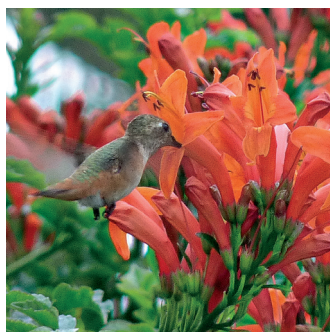
ผึ้ง

กระรอก

ผีเสื้อ

นก

ภาพที่ 1 ตัวอย่างสัตว์ที่ช่วยถ่ายเรณู

ภาพที่ 2 การถ่ายเรณูโดยลม